

HVEM SLIPPER TIL?

Rapporten er skrevet av Emil Øversveen, sosiolog i Manifest analyse, og Magnus Marsdal, spesialrådgiver i Manifest analyse.

Denne rapporten undersøker den politiske representasjonen i Dagsnytt 18 og Politisk kvarter.

SAMMENDRAG

- I NRKs formålsparagraf står det at NRK «skal ha som formål å oppfylle de demokratiske, sosiale og kulturelle behov i samfunnet» og «være balansert over tid». ^[1] For å oppnå dette formålet er det nødvendig at stemmene som slipper til i kanalens politiske flater gjenspeiler det politiske mangfoldet i opinionen. I dette notatet undersøker vi om dette er tilfellet.
- Notatet er basert på en studie av to av NRKs politiske flater (Dagsnytt 18 og Politisk kvarter) over to perioder (07.09.2018–31.10.2019 og 07.09.2022–31.10.2023). Totalt 4657 deltakelser er med i utvalget.
- For politikere finner vi at blokkrepresentasjonen varierer etter hvem som sitter i regjering. Under Solberg-regjeringen var den borgerlige blokken overrepresentert (57 mot 37 prosent), mens rødgrønn og sosialistisk blokk var overrepresentert under Støre-regjeringen (36 mot 58 prosent). **I utvalget som helhet er det i all hovedsak jevn representasjon mellom politikere fra de politiske blokkene.**
- I begge perioder er det **en tydelig overrepresentasjon av kommentatorer som kan plasseres til høyre for det politiske sentrum i økonomiske spørsmål (71 mot 29 prosent).**
- Kommentatorer fra den sosialistiske venstresiden er særlig underrepresenterte. De står for kun **4 prosent av utvalget**, til tross for at partiene i denne delen av politikken hadde **13 prosent oppslutning på meningsmålingene i den undersøkte perioden.**
- Vi finner også en **skjevfordeling i representasjonen av økonomiske interesseorganisasjoner i borgerlig favør (60 mot 40 prosent).**
- Dersom vi ser kommentatorer og interesseorganisasjoner under ett, er **65,5 prosent av utvalget fra borgerlig og 34,5 prosent fra rødgrønn og sosialistisk side.**

INNLEDNING

Hvorvidt mediene er politisk nøytrale eller ikke er et omstridt tema. Representanter fra de mest ulike politiske grupperinger anklager gjerne mediene for å underprioritere gruppas eget ståsted, og for å vri samfunnsdebatten i en retning som gagnar gruppas motstandere.

I denne rapporten skal vi undersøke medienes politiske slagside med NRK som eksempel. NRK er ikke en hvilken som helst medieaktør, men en offentlig finansiert allmennkringkaster som det stilles tydelige politiske og fellesskaplige forventninger til. I NRKs formålsparagraf heter det at NRK skal «oppfylle de demokratiske, sosiale og kulturelle behov i samfunnet». Videre står det at «NRK skal bidra til å fremme den offentlige samtalen og medvirke til at hele befolkningen får tilstrekkelig informasjon til å kunne være aktivt med i demokratiske prosesser». [2]

Folk som benytter seg av NRKs medietilbud skal kunne stole på at de får et balansert bilde av samfunnsdebatten, hvor alle relevante perspektiver er representert. I denne rapporten undersøker vi den politiske balansen i to av NRKs viktigste politiske programmer: Dagsnytt 18 og Politisk kvarter. Framgangsmåten er kvantitativ, og tar derfor ikke hensyn til det kvalitative innholdet i dekningsen. Samtidig som at denne framgangsmåten har visse begrensninger, er den tilstrekkelig for å gi et godt bilde av hvem som får slippe til i den politiske samtalen.

Rapporten består av tre deler. Første del gjør rede for rapportens framgangsmåte, og metodiske valg og avveininger som har blitt tatt underveis. Andre del presenterer undersøkelsens resultater. Tredje del gir en politisk analyse av resultatene, med særlig fokus på rollen mediekommentatorer og talspersoner for interesseorganisasjoner spiller i å flankere de politiske partiene.

UTVALG OG METODE

Denne rapporten er skrevet som en oppfølgingstudie av «Ute av balanse? Politisk representasjon i debattprogrammer i NRK», som ble publisert av Manifest analyse i 2020. Den var basert på en empirisk undersøkelse av deltagerne i Dagsnytt 18 og Politisk kvarter i valgåret 2019, og konkluderte med at NRK hadde «alvorlige problemer med balansen i noen av kanalens viktigste sendinger om samfunn og politikk». Blant annet fant rapporten at partier og kommentatorer fra den borgerlige siden var betydelig overrepresentert (62,6 prosent) sammenlignet med venstresiden (37,4 prosent).

En svakhet ved forrige rapport er at overvekten av partier og kommentarer fra høyresiden kunne forklares med at det var en borgelig regjering som satt i regjeringskontorene da undersøkelsen ble gjennomført. For å imøtegå denne innvendingen har vi gjennomført en ny undersøkelse i 2023, da Arbeiderpartiet og Senterpartiet satt i regjering.

Resultatene i rapporten bygger på totalt fem undersøkelser.

- En undersøkelse av deltakerne i samtlige Dagsnytt 18-sendinger i tre utvalgte måneder i 2019 (april, mai og oktober).
- En undersøkelse av deltakerne i Politisk kvarter i perioden 7.9.2018 til og med 18.10.2019.
- En undersøkelse av deltakerne i Dagsnytt 18 i perioden 29.7.2019 til og med 9.9.2019.
- En undersøkelse av deltakerne i Politisk kvarter i perioden 07.09.2022 til og med 31.10.2023.
- En undersøkelse av deltakerne i Dagsnytt 18 i perioden 03.04.2023 til og med 31.10.2023.

Samlet sett omfatter materialet 4657 deltakelser. For oversiktens skyld har vi slått sammen undersøkelsene til tre utvalg: Et utvalg som viser den politiske representasjonen under regjeringen Solberg, et utvalg som viser den politiske representasjonen under regjeringen Støre, og et samlet utvalg som viser perioden som helhet.

Den opprinnelige datainnsamlingen og grovkategoriseringen ble gjennomført av studenter fra journalistutdanningen på Høgskolen i Volda. [3]
Kategoriseringen ble deretter kvalitetssjekket av Emil Øversveen, Magnus Marsdal og Sigurd Jorde fra Manifest analyse.

Utvalg og framgangsmåte

Vi har begrenset undersøkelsen vår til tre hovedgrupper: partipolitikere, journalister og kommentatorer, og representanter fra økonomiske interessegrupper. Innenfor disse kategoriene har vi plassert deltakerne i fire kategorier ("venstre", "sentrum-venstre", "sentrum-høyre" og "høyre"), og telt opp hvor mange som slipper til fra hver kategori. Deltakere som har blitt kodet som nøytrale har blitt holdt utenfor undersøkelsen.

Under har vi gitt en mer utførlig beskrivelse av hvordan vi har gått fram.

Politiske partier

Kategoriseringen av de politiske partiene har blitt gjort som følger:

- Venstre: Sosialistisk venstreparti, Rødt.
- Sentrum-venstre: Arbeiderpartiet, Senterpartiet.
- Sentrum-høyre: Venstre, Kristelig Folkeparti, Partiet Sentrum.
- Høyre: Høyre, Fremskrittspartiet, Demokratene.
- Blokkuavhengige: Miljøpartiet de Grønne, Folkeaksjonen Nei til Bompenger, Feministisk initiativ, Industri- og Næringspartiet, Sørlandspartiet, By og bygdelista.

Interesseorganisasjoner

Organisasjoner som ikke har en tydelig politisk karakter har blitt tatt ut av utvalget. Eksempler på organisasjoner som har blitt ekskludert på dette grunnlaget er Det vestnorske teateret, Helsedirektoratet og Statistisk sentralbyrå. Ekskludert er også representanter fra statlige institusjoner og byråkrati, og forskere fra universitetssektoren.

Til sist har vi også valgt å begrense utvalget til økonomiske interesseorganisasjoner. I praksis innebærer dette at organisasjoner som

Natur og ungdom, Pride og Antirasistisk senter, samt religiøse organisasjoner, er tatt ut av utvalget. Selv om noen kanskje vil innvende at disse ikke er politisk nøytrale, er de likevel vanskelige å plassere på den tradisjonelle venstre-høyre-aksen. Natur- og miljøvern er for eksempel en hovedsak for både SV og Venstre, mens til og med Sylvi Listhaug har uttalt at hun vil gå i Pride-tog. Internt i disse bevegelsene finnes det også betydelige politiske skillelinjer, for eksempel mellom radikale feminister som mener at kvinnekamp nødvendigvis også må innebære klassekamp mot det kapitalistiske borgerskapet, og liberale feminister som hovedsaklig er opptatt av likestilling innenfor dagens økonomiske system. Disse eksemplene viser at norsk politikk er et for komplekst felt til å kunne reduseres til én konfliktlinje, og at disse konfliktlinjene – konservatisme vs. progressivisme, sentrum vs. periferi, vekst vs. vern, og så videre – krysser hverandre på sammensatte og til dels motstridende måter.

Av pragmatiske årsaker har vi valgt å kun forholde oss til én konfliktlinje i denne undersøkelsen, nemlig den økonomiske konfliktlinjen som går mellom arbeidere og leietakere på den ene siden og kapitalinteresser og utleiere på den andre. Arbeidstaker- og leietakerorganisasjoner har blitt plassert til venstre på denne aksen, mens arbeidsgiverorganisasjoner, banker og utleieforeninger har blitt plassert til høyre.

Politiske kommentatorer

I tillegg til å telle partipolitikere har vi også sett på representasjonen av politiske kommentatorer og journalister. Også disse spiller en viktig rolle i å forme medienes politiske slagside. Kommentatorer tilkjennes ofte en nøytral rolle, som "linjedommere" som skal bedømme det politiske spillet fra utsiden. Når NRKs politiske kommentator Lars Nehru Sand omtaler SVs politiske mål som "urealistiske", eller når VGs politiske redaktør Frøy Gulbrandsen slår fast at tiden er inne for å melde Norge inn i EU, er det en sannsynlighet at disse budskapene oppfattes som mer objektive enn om en partipolitiker skulle ha fremmet dem. Kommentatorene spiller derfor en viktig rolle i å forme hvilke perspektiver som slipper til i offentligheten, og hvilke perspektiver som avfeies og usynliggjøres.

Det vil alltid være et kontroversielt spørsmål hvordan formelt partipolitisk uavhengige journalister og kommentatorer skal kategoriseres i en slik undersøkelse. En velger på høyresiden i FrP vil muligens oppfatte en liberal kommentator i Dagens Næringsliv som venstrevridd, mens en kommunist kunne ha beskrevet Klassekampen som en reaksjonær avis. Mange kommentatorer og eksperter vil kanskje beskrive seg selv som politisk

nøytrale, eller i hvert fall motsette seg å bli plassert på en høyre-venstre-akse. I arbeidet med denne undersøkelsen har vi hatt som prinsipp å kategorisere på en måte som motbeviser hypotesen – at venstresiden er underrepresentert i NRKs debattprogrammer – undersøkelsen har tatt utgangspunkt i. Dersom vi har vært i tvil, har vi altså valgt å plassere kommentatorer og eksperter nærmere venstre- enn høyresida. Vi har også inkludert kommentatorer fra tankesmier som har en tydelig politisk plassering, for eksempel Civita (Høyre), Agenda (sentrum-venstre) og Manifest analyse (venstre). Alle kategoriseringene vi har gjort i datafilen er tilgjengelig for ettergåelse. [4]

I tråd med rapportens fokus på den økonomiske konfliktlinjen har vi igjen valgt å holde de andre konfliktlinjene utenfor i kategoriseringen. De politiske posisjonene vi har lagt til grunn kan kort beskrives som følger:

- Venstre: Personer som kan plasseres i denne kategorien vil generelt prioritere interessene til arbeiderklassen og økonomisk underordna grupper over interessene til arbeidsgivere og kapitaleiere. De ønsker typisk en politikk som reduserer økonomiske ulikheter og som styrker ansattes arbeidsvilkår og innflytelse, mens de er kritiske til privatisering, markedsdreining og konkurranseutsetting.
- Sentrum-venstre: Personer i denne kategorien vil i likhet med den forrige kategorien også legge vekt på interessene til arbeidere og økonomisk underordnede grupper, men har generelt en mer forsonlig og kompromissorientert tilnærming. Selv om at de ideologisk sett er skeptiske til privatisering, markedsdreining og store økonomiske forskjeller, vil sentrum-venstre-velgere ofte i praksis være åpne for denne typen politikk dersom de oppfatter det som nødvendig.
- Sentrum-høyre: Personer som kan plasseres i denne kategorien mener politikkens oppgave er å sørge for at alle har like muligheter til å lykkes, og at en kombinasjon av frie markeder, et velfungerende statsapparat og en tolerant politisk kultur er de beste virkemidlene for å sikre denne sjanselikheten. Den typiske sentrums-høyre-velgeren er EU-vennlig, positiv til privatisering og markedsdreining, men kan også støtte aktive tiltak for å redusere ulikhet eller verne naturen.
- Høyre: Personer i denne kategorien mener at økonomisk vekst er den sentrale forutsetningen for et godt samfunn, og at den beste metoden for å oppnå vekst er å gi så gode vilkår for bedriftseiere, arbeidsgivere og gründere som mulig. Typiske høyre-velgere støtter privatisering, skattelettelser og

fjerning av økonomiske reguleringer, og mener at oppgaver ofte løses bedre av private enn av statlige aktører.

Kvantitative vs. kvalitative tilnærminger

Undersøkelsen i denne rapporten er kvantitativ, i den forstand at den gir en statistisk beskrivelse av hvor mange gjester fra de respektive politiske kategoriene som deltok i programmene vi har undersøkt. Vi har ikke telt opp hvor mye taletid de ulike gjestene har blitt tildelt, eller hvor mange ganger de har måttet tåle å bli avbrutt av programlederen eller en annen gjest. Denne begrensningen har vi gjort av praktiske hensyn, da det ville blitt for tids- og ressurskrevende å hente så detaljerte data ut fra programmene vi har undersøkt. En mer tidsavgrenset undersøkelse ville tillatt en mer detaljert analyse, men da på bekostning av undersøkelsens representativitet.

Et kvalitativt design kunne redegjort for den redaksjonelle behandlingen ulike deltakere mottar etter de først er representert: hvilke spørsmål de blir stilt, eller hvor godt programmets overordnede innramming legger opp til å fremme nettopp deres politiske budskap. Denne typen design ville for det første ha krevd et langt mer begrenset utvalg enn det som ligger til grunn for denne undersøkelsen, og ville dessuten introdusert en betydelig andel politisk skjønn inn i analysen. Vi har derfor valgt å ikke gå inn på denne typen kvalitative aspekter i denne undersøkelsen.

Disse begrensningene til tross er datamaterialet egnet til å belyse hvem som slipper til i NRKs politiske debattflater, og som dermed får mulighet til å formidle sine oppfatninger til offentligheten.

RESULTATER

Representasjon av politiske partier

Først skal vi se hvordan de politiske blokkene er representert i utvalget.

Vi begynner med å vise representasjonen under regjeringen Solberg, før vi sammenligner med hvordan partiene var representert under regjeringen Støre. Til slutt presenterer vi resultatet fra perioden som helhet.

I tabellen under har vi gjengitt hvor mange ganger politikere fra de ulike partiene deltok i Dagsnytt 18 og Politisk kvarter i den undersøkte perioden.

Partipolitisk representasjon under regjeringen Solberg (2019)

Parti	Antall	Prosent
Arbeiderpartiet	175	19%
Demokratene	1	0%
FNB	6	1%
Feministisk initiativ	1	0%
Fremskrittspartiet	125	14%
Helsepartiet	1	0%
Høyre	217	24%
Kristelig Folkeparti	87	10%
Miljøpartiet De Grønne	45	5%
Rødt	26	3%

Parti	Antall	Prosent
Senterpartiet	63	7%
Sosialistisk Venstreparti	76	8%
Venstre	90	10%
Samlet	913	100%

Samlet sett ser vi en tydelig overrepresentasjon i høyresidens favør. Dersom vi følger partienes egen kategorisering og behandler MDG og FNB som blokknøytrale, får vi følgende fordeling:

- Av de 911 gangene en politiker deltok i Politisk kvarter og Dagsnytt 18, var 521 – tilsvarende 57 prosent – deltakelser fra en politiker fra borgerlig side.
- 340 deltakelser – tilsvarende 37 prosent – representerte partier fra den rødgrønne og sosialistiske siden.
- 53 deltakelser – tilsvarende 6 prosent – var blokkuavhengige. Av disse står MDG for 45 deltakelser (5%).

At noen politiske partier og fløyer er overrepresenterte i NRKs debattflater, trenger ikke nødvendigvis å være til deres fordel. Politikere i regjeringssposisjon kan bli invitert for å bli konfrontert med kritikk, eller for å svare på spørsmål de helst ikke vil bli stilt. Noen kan også argumentere for at det er naturlig at det er de partiene som for tiden sitter i regjering som også er mest representert.

For å undersøke sammenhengen mellom regjeringssammensetning og partipolitisk sammensetning, har vi også sett på representasjonen i 2023.

Partipolitisk representasjon under regjeringen Støre (2023)

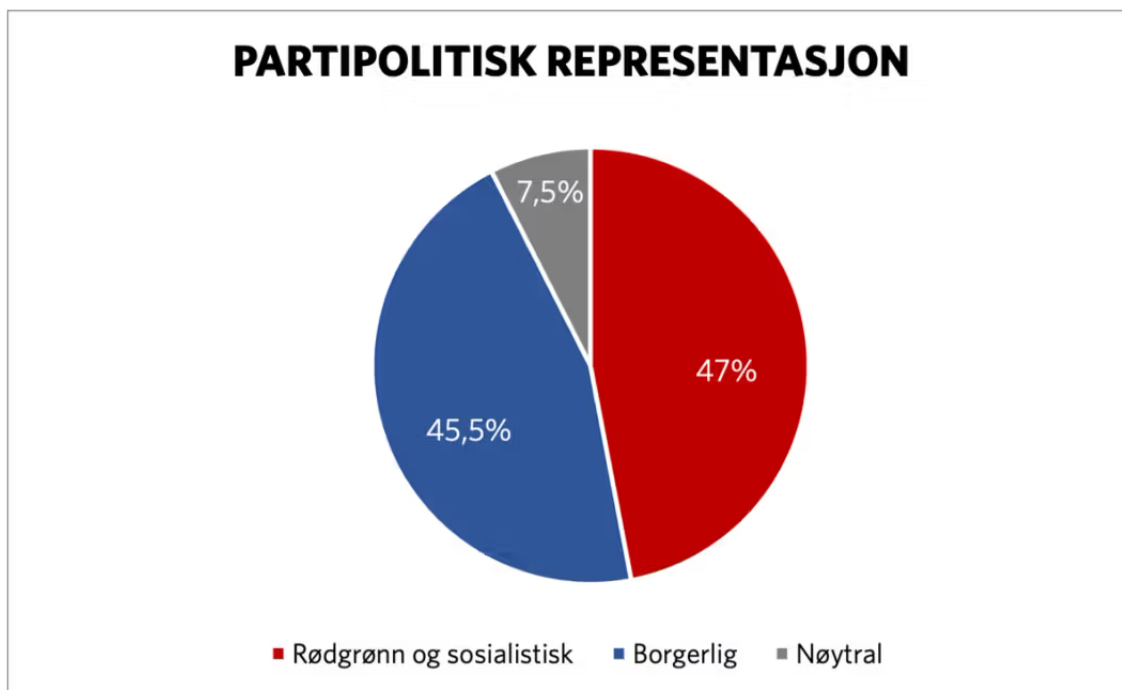
Parti	Antall	Prosent
Arbeiderpartiet	430	32%

Parti	Antall	Prosent
By- og bygdelista	1	0%
FNB	1	0%
Fremskrittspartiet	120	9%
Høyre	253	19%
Industri- og Næringspartiet	5	0,5%
Kristelig Folkeparti	37	3%
Miljøpartiet De Grønne	71	5%
Partiet sentrum	4	0,5%
Senterpartiet	168	13%
Sosialistisk Venstreparti	111	8%
Rødt	58	4%
Venstre	72	5%
Samlet	1331	100%

Her er bildet det motsatte fra forrige periode: rødgrønn side er nå overrepresentert, mens borgerlig side er underrepresentert.

- Av de 1332 gangene en politiker deltok i Politisk kvarter og Dagsnytt 18, var 487 – tilsvarende 36% – deltakelser fra en politiker fra borgerlig side.
- 767 deltakelser – tilsvarende 58% – representerte partier fra rødgrønn og sosialistisk side.
- Seks prosent var blokkuavhengige. Igjen skiller MDG seg ut, med 71 av totalt 76 deltakelser.

Ser vi på de to periodene ett, jevner forskjellene fra de ulike periodene seg ut:

Kommentatorer

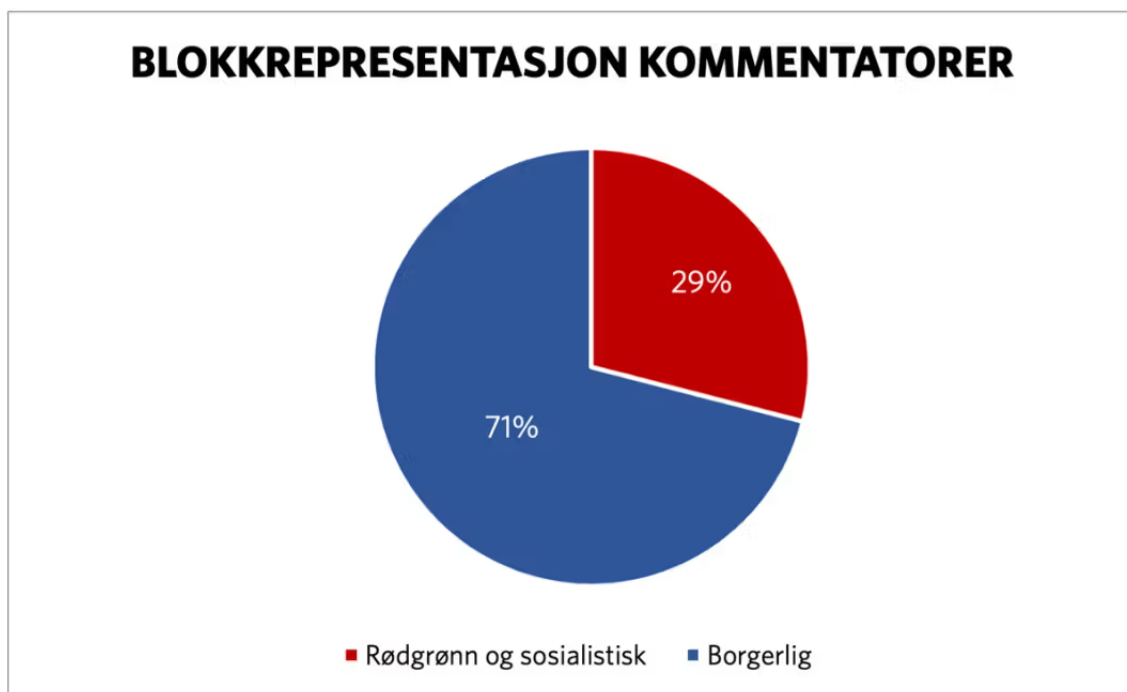
I denne delen av rapporten skal vi se på hvordan deltakelsen til kommentatorer og journalister påvirker den politiske balansen i de undersøkte sendingene.

Som nevnt i rapportens metodedel, har vi delt kommentatorer og journalister inn i fire kategorier ettersom hvor de kan sies å plassere seg på venstre-høyre-aksen. Kommentatorer som har blitt kategorisert som nøytrale er holdt utenfor tellingen.

Generelt sett finner vi store likhetstrekk mellom de to undersøkte tidsperiodene. Av plasshensyn har vi derfor valgt å presentere disse samlet.

Kommentatorer etter politisk blokk, 2019 og 2023

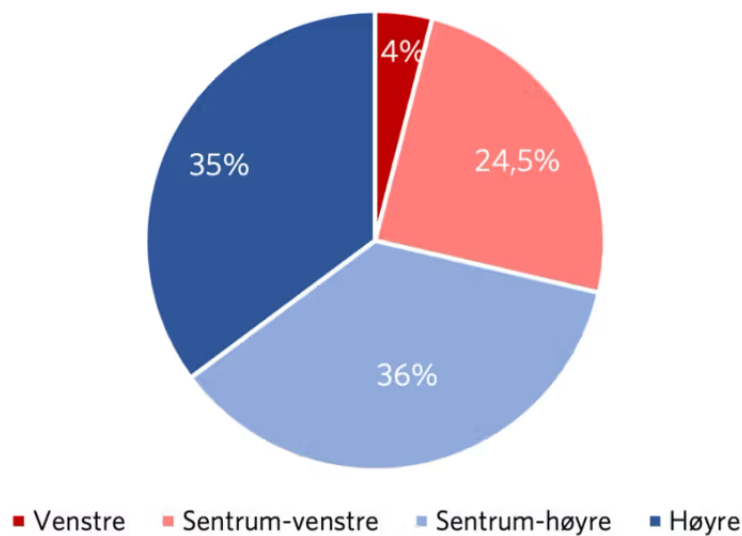
	2019	2023	Samlet
Rødgrønn	53 (29%)	59 (29%)	112 (29%)
Borgerlig	128 (71%)	147 (71%)	275 (71%)
Samlet	181 (100%)	203 (100%)	384 (100%)

I begge periodene finner vi en overrepresentasjon av kommentatorer som kan plasseres til høyre for det politiske sentrum i økonomiske spørsmål. 71 kan plasseres på den borgerlige siden, mens kun 29 prosent kan plasseres på rødgrønn og sosialistisk side. Mens representasjonen av partipolitikere ser ut til å variere ettersom hvem som sitter i regjering, holder representasjonen av kommentatorer seg altså stabil.

Hva kan forklare overrepresentasjonen av kommentatorer på borgerlig side? En pekepinn får vi dersom vi gjør en mer finmasket sortering av utvalget.

FLØYREPRESENTASJON KOMMENTATORER

- 17 (tilsvarende 4 prosent) av kommentatorene kan plasseres på venstresiden. Eksempler på kommentatorer som er plassert i denne kategorien er Snorre Valen (Nidaros) og Mari Skurdal (Klassekampen).
- 95 (tilsvarende 24,5 prosent) kan kategoriseres som "sentrum-venstre". Eksempler på kommentatorer som er plassert i denne kategorien er Martine Aurdal (Dagbladet), Marie Simonsen (Dagbladet) og Trygve Svensson (Agenda).
- 140 (tilsvarende 36 prosent) kan kategoriseres som "sentrum-høyre". Eksempler på kommentatorer i denne kategorien er Hanne Skartveit (VG), Emil André Erstad (Vårt Land) og Cecilie Langum Becker (NRK).
- 135 (tilsvarende 35 prosent) kan plasseres på høyresiden. I denne kategorien har vi plassert kommentatorer som Frithjof Jacobsen (Dagens Næringsliv), Torbjørn Røe Isaksen (E24) og Danby Choi (Subjekt).

Det tydeligste resultatet fra undersøkelsen over er at kommentatorer fra venstresiden svært sjelden slipper til sammenlignet med kommentatorer fra andre deler av det politiske spekteret. Fraværet av kommentatorer fra venstresiden spiller en viktig rolle i å forklare underrepresentasjonen av den rødgrønne blokken som helhet.

En mulig innvending til denne analysen kan være at kommentatorkorpset reflekterer den politiske opinionen. Derfor er det heller ikke rimelig å forvente at venstresiden skal være like godt representerte som høyresiden i NRKs

sendeflater, fordi det er flere som stemmer på Høyre og FrP enn det er som stemmer på SV og Rødt.

Vi kan imøtegå denne innvendingen ved å kort sammenligne funnene med oppslutningen de respektive fløyene hadde på meningsmålingene det året undersøkelsen ble gjennomført. ^[5] I tabellen under har vi gjengitt oppslutningen for de ulike fløyene, og den positive eller negative forskjellen mellom oppslutning og representasjon i parentes.

Over- og underrepresentasjon blant kommentatorene sammenlignet med velgeroppslutning

	Representasjon	Oppslutning	Forskjell
Venstre	4%	13%	-9%
Sentrum-venstre	25%	33%	-8%
Sentrum-høyre	36%	7%	+29%
Høyre	35%	40%	-5%
Rødgrønn blokk	29%	46%	-17%
Borgerlig blokk	71%	47%	+24%

Sammenlignet med partienes oppslutning er altså rødgrønn side tydelig underrepresentert i det politiske kommentatorkorpset, mens den borgerlige siden omvendt er overrepresentert. Overrepresentasjonen er særlig tydelig for sentrum-høyre-kategorien. Dette er en del av det politiske spektrumet som under én av ti velgere oppgir at de vil stemme på, men som likefullt står for omtrent en tredjedel av utvalget vi har undersøkt.

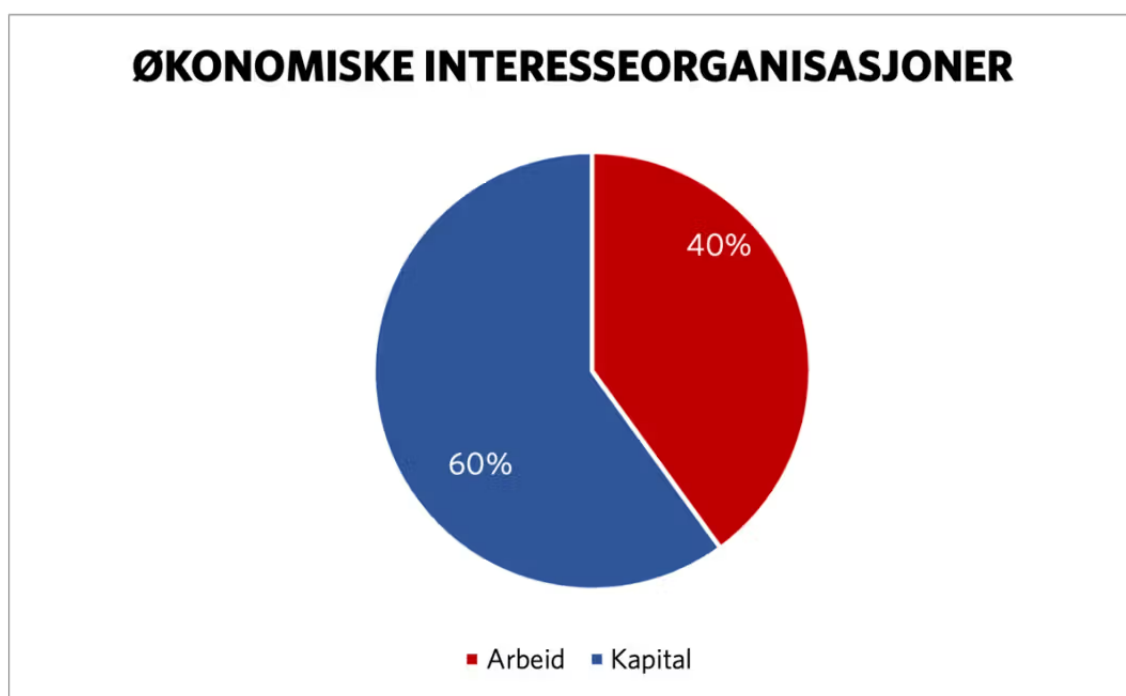
Økonomiske interesseorganisasjoner

I siste del av analysen skal vi vise hvordan de økonomiske interesseorganisasjonene er representert i programmene vi har undersøkt. Også her ser vi at representasjonen er nokså lik mellom de to periodene.

Representasjon av økonomiske interesseorganisasjoner

	2019	2023	Samlet
Arbeid	28 (41%)	51 (38%)	79 (40%)
Kapital	40 (59%)	85 (63%)	125 (60%)
Samlet	68 (100%)	136 (100%)	204 (100%)

Representasjon av økonomiske interesseorganisasjoner

- I utvalget vi har undersøkt, representerer 40 prosent av deltakelsen arbeidstakersiden.
- 60 prosent av deltakelsene er fra folk som representerer landets kapitalinteresser, først og fremst fra arbeidsgiverorganisasjoner, private banker og individuelle kapitalister.

POLITISK ANALYSE AV RESULTATENE

Siden partipressen ble avviklet på 1970- og 1980-tallet har det dominerende selvbildet i den norske journaliststanden vært basert på et ideal hvor journalisten tilhører «en profesjon som [knytter] sin profesjonalitet til *ikke* å være politisk». ^[6] I Vær varsom-plakaten står det at pressen skal være «fri, uavhengig og sannhetssøkende», og at mediene «har et speiselt ansvar for at ulike syn kommer til uttrykk». ^[7] Med andre ord skal mediene fungere som en nøytral arena hvor representanter fra de ulike politiske fløyene kan fremme sine argumenter, slik at borgerne kan gjøre et informert valg om hvordan de vil bruke sine politiske medvirkningsmuligheter.

NRK er Norges største mediebedrift, og dessuten en statseid allmennkringkastning som skal utgjøre en motpol til de kommersielle mediene. På denne måten har de et spesielt ansvar for å opprettholde medienes samfunnsansvar. I denne rapporten har vi likevel avdekket en betydelig skjevhet i hvem som slipper til i NRKs politiske flater.

Den partipolitiske representasjonen varierer etter hvem som sitter i regjering. Under Erna Solbergs Høyre/FrP-regjering var borgerlige partier overrepresentert, mens den rødgrønne siden var overrepresentert under Jonas Gahr Støres AP/SP-regjering.

Når det kommer til representasjonen av kommentatorer og interesseorganisasjoner, er bildet mer stabilt. I begge regjeringsperiodene finner vi en skjevfordeling i favør av borgerlig side på henholdsvis 71 og 60 mot 29 og 40 prosent.

Dette innebærer blant annet at representanter fra fagbevegelsen er underrepresentert sammenlignet med representanter fra arbeidsgiverorganisasjonene og bankene, men også at kommentatorer som kan plasseres til høyre for sentrum i den økonomiske politikken er mer representerte enn kommentatorer på venstresiden. Hvilke konsekvenser kan denne skjevfordelingen få i praksis?

Overton-vinduet og det politiske mulighetsrommet

Som vi skriver i vår forrige medieundersøkelse, er ikke det «allment aksepterte politiske verdensbildet [...] gitt en gang for alle. Det er snarere snakk om rammene, eller yttergrensene, for hva som er legitim strid mellom legitime, motstridende standpunkter». ^[8] Med andre ord styres den politiske samtalen av (ofte ubevisste) normer, som blant annet påvirker den generelle oppfatningen av de følgende spørsmålene:

- Hvilke politiske saker oppfattes som viktige til enhver tid, og hvilke saker defineres som mindre viktige?
- Hvilke ståsteder er det som tillegges vekt i offentligheten, og hvilke er det som avfeies som illegitime eller irrelevante?
- Hvilke grupper og aktører regnes som relevante i den offentlige samtalen?
- Hvilke interesser er det som regnes som nøytrale og universelle, og hvilke interesser regnes som partiske og partikulære?

Partier og andre politiske organisasjoner kjemper ikke bare for å vinne fram i konkrete politiske saker, men også for å styre den politiske samtalen i en retning som er gunstig for dem.

I denne kampen kan det være en fordel for de politiske aktørene at det finnes radikale stemmer som flankerer dem i offentligheten. Et nylig eksempel på vellykket flankering er diskusjonen som har oppstått rundt Martin Bech Holtes *Landet som ble for rikt*, hvor det foreslås å kutte opp til 400 milliarder – altså omtrent tyve prosent – i statsbudsjettet. Her plasserer Bech Holte seg langt til høyre for partiet Høyre, som kun sier de vil kutte i omtrent 1,5 milliarder – en halv prosent – dersom de får makten. Slik kan Bech Holte bidra til at Høyres kuttpolitikk framstår som mer rimelig og realistisk enn den ellers ville ha gjort, fordi det finnes en mer radikal og flankerende stemme man kan sammenligne den mot. Dersom det omvendt mangler flankerende stemmer på den sosialistiske venstresiden kan dette føre til at det politiske mulighetsrommet – det som gjerne refereres til som *Overton-vinduet* – dras mot høyre, slik at partiene og organisasjonene på venstresiden havner på defensiven.

Noter og referanser

1. NRK (2023) Vedtekter og NRK-plakaten. Hentet 08.04.2025 fra <https://info.nrk.no/vedtekter/>.
2. NRK (2023) Vedtekter og NRK-plakaten. Hentet 08.04.2025 fra <https://info.nrk.no/vedtekter/>.
3. Studentene som har bidratt til rapportarbeidet var Åsne Margrethe Kleiv, Jakob Østheim, Hedda Hunstad, Sigurd Sæthereng, Stian Woo Andersson, Oliver Bellinder, Sofie Skarholt Ottesen, Håkon Lyngstad, Steffen Pettersen og Ane Thingstad Størksen.
4. Interesserte kan kontakte rapportens førsteforfatter Emil Øversveen på emil.oversveen@manifest.no.
5. Tallene er hentet fra [pollofpolls.no](https://www.pollofpolls.no), og viser gjennomsnittet blokkene hadde på målingene i henholdsvis januar 2019 og januar 2023. MDG og andre blokkuavhengige partier er holdt utenfor. Pollofpolls (2025) Gjennomsnitt av nasjonale meningsmålinger om stortingsvalg. Hentet 08.04.2025 fra <https://www.pollofpolls.no/?cmd=Stortinget&do=visallesnitt>.
6. Bjerke, Paul og Birgitte Kjos Fonn: «Objektivitet og politikk», i Bjerke m.fl. (red.), s. 144.
7. Pressens faglige utvalg (2023) Vær Varsom-plakaten. Hentet 08.04.2025 fra <https://presse.no/pfu/etiske-regler/vaer-varsom-plakaten/>.
8. Marsdal, Magnus og Engelstad, Ellen (2020) Ute av balanse? Politisk representasjon i debattprogrammer på NRK. (Rapport 6: 2020). Oslo: Manifest, s. 19.